

MŪSŲ LIETUVA

NR. 36 (1414) XXVII. 1975 M. RUGSĖJIS - SETEMBRO 4 D. 1,00 kruzeiras
R. Juatindiba, 20 (28) Caixa Postal 4421 - 01000 São Paulo, SP. Tel. 273-0338

Prieš Helsinkio deklaraciją visoje Kanadoje buvo surengtos demonstracijos

Kalinami lietuviai

Sovietiniuose kalėjimuose ir priverčiamojo darbo stovyklose tebėra daugybė lietuvių. Jų pavardės slepiamos, tačiau retkarčiais ir jos pasiekia laisvąjį pasaulį. Neseniai pradėtas leisti italų savaitraštis "Il Settimanale" š.m. liepos 2 d. laidoje paskelbė žydų dailininko Boriso Pensovo, 29 m. amžiaus, laišką pasiekusį Italiją. Šis dailininkas buvo suimtas 1970 m. už bandymą pabėgti iš Sov. Sąjungos ir nuteistas 10 metų priverčiamojo darbo stovyklos. Jo laiškas gautas maždaug prieš metus, o paties kalinio dabartinis adresas nurodomas toks: B. Penson, POB 5110/I, ZH/KH, Maskva, USSR.

Minėtame laiške minimos ir kelios pavardės, kalinamų lietuvių ir vieno latvio. Pašillis (vardas nepažymėtas), 19 m. amžiaus, buvo nuteistas už "nacionalistinę propagandą". Liudvikas Simutis, gimęs 1935 m., nuteistas mirti už "antisovietinę veiklą"; bausmė buvo pakeista 25 metų priv. stovykla. Serga džiova. Petras Paulaitis, gimęs 1904 m., kadaise studijavęs filosofiją Italijoje, buvo suimtas vokiečių Gestapo, vėliau paleis-

tas; 1947 m. buvo suimtas sovietų, tardytas, paleistas ir vėl suimtas už "nacionalistinę veiklą"; dar turi kalėti 9 metus. Rimas Čekelis, gimęs 1955 m., Vilniaus konservatorijos studentas, 1973 m. buvo nuteistas trejiems metams kalėjimo už "nacionalistinę veiklą". Ivar Žukovskis, latvis, žurnalistas, nuteistas 5 metams už žinių teikimą V. Vokietijai.

Sovietų kareiviai prieš geležinę discipliną

BRIUSELIS. — NATO žvalgybos žiniomis, ir sovietų kareiviai pradeda reikalauti liberalėnio traktavimo, didesnio su jais skaitymosi, panašiai, kaip yra Vakaruose. Iki šiol sovietų kariuomenėje galioja geležinė disciplina. "Newsweek" sako, kad atleidimo varžtų reikalavimas prasideda karo mokyklose, ten tveriasi nelegalūs, pagrindiniai būreliai, vadinami "dešimtukais". Dešimtukai pradeda reikalauti žmogaus teisių ir priešintis senų karininkų spaudimui.

Helsinkio deklaracija ir kas toliau?

Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferenciją Helsinkyje užbaigė 35-kių valstybių vadų parašai. Oficialus dokumentas nėra pavadintas sutartimi, o tik "Baiginiu aktu", kurį sudaro 30.000 žodžių savitarpio principų deklaracija. Ji apima beveik visas sritis, bet nenumato jokių sankcijų toms vaistybėms, kurios pažeis vieną ar kitą principą. Šiuo esminiu požiūriu "Baiginis aktas" skiriasi nuo įprastinių tarptautinių sutarčių. Išipareigotų principų vykdymas patikimas kiekvienos dalyvavusios valstybės gerai valiai. Kaip tie principai bus vykdomi ar ir iš viso jų bus laikomasi, paaiškės 1977 m. konferencijoje Belgrade.

Svarbieji paragrafai

R. Europos išėivijai, ypač lietuviams, latviams ir estams, didžiausią rūpestį sudarė "Baiginio akto" III paragrafas, skelbiantis dabartinių sienų neliečiamumą:

Dalyvaujančios valstybės laiko neliečiamomis visas viena kitos sienas, kaip ir visų valstybių Europoje sienas, ir todėl jos dabar ir ateityje vengs betkurių pasikėsinimų į tas sienas. Jos atitinkamai vengs ir betkurių reikalavimų, kuriais siekiama užgrobti bei užvaldyti dalį betkurių dalyvaujančios valstybės teritorijos arba visą teritoriją.

Sienų klausimą valstybių teritorinio vientisumo principu papildė "Baiginio akto" IV paragrafas:

Dalyvaujančios valstybės gerbs kiekvienos dalyvės teritorinį vientisumą. Sutinkamai su tuo jos vengs betkurių veiksmų, nesuderinamų su Jungtinių Tautų organizacijos įstatų tikslais bei principais, prieš betkurių dalyvaujančios valstybės teritorinį vientisumą, politinę nepriklausomybę arba vieningumą, įskaitant betkurių veiksmus, kuriais naudojama jėga arba grasinama panaudoti jėga. Dalyvaujančios valstybės taip pat vengs paversti viena kitos teritoriją karinės okupacijos objektu arba kitų tiesioginių ar netiesioginių jėgų panaudojimo priemonių, pažeidžiant tarptautinę teisę, objektu, arba įgijimo tokiomis priemonėmis ar grasinant jas panaudoti objektu. Jokia okupacija arba toks įgijimas nebus pripažįstamas teisėtu.

Abu "Baiginio akto" paragrafai atmeta betkokį sienų pakeitimą ateityje, net ir jų nedidelių teritorinio pobūdžio išlyginimus. Už sienų neliečiamumą konferencijoje griežčiausiai kovojo Sovietų Sąjunga, siekusi dabartinės savo imperijos oficialaus pripažinimo. Pagal šiuos paragrafus ji, be abejonės, darys išvadą, kad Baltijos kraštai priklauso jos teritoriniam vientisumui kaip sovietinės respub-

likos, nors iš tikrųjų jie buvo užgrobti ir jėga įjungti į Sovietų Sąjungą. Nuo daugelio galimu priekaištų Maskvos diplomatai stengėsi apsaugoti sūktu nesikišimo į vidaus reikalus principu:

Dalyvaujančios valstybės vengs betkurio kišimosi, tiesioginio ar netiesioginio, individualaus ar kolektyvinio, į vidaus arba užsienio reikalus, priklausančius kitos dalyvaujančios valstybės vidaus kompetencijai, nepriklausomai nuo jų savitarpio santykių...

Vakarų valstybių diplomatai taikų sienų pakeitimą ateityje stengėsi apsaugoti tautų lygiateisiškumu bei jų teise tvarkyti savo likimą:

Dalyvaujančios valstybės gerbs tautų lygiateisiškumą ir teisę tvarkyti savo likimą, visada veikdamos sutinkamai su Jungtinių Tautų organizacijos įstatų tikslais bei principais ir atitinkamomis tarptautinės teisės normomis, įskaitant tas, kurios liečia teritorinį valstybių vientisumą. Vadovaujantis tautų lygiateisiškumo ir teisės tvarkyti savo likimą principu, visos tautos visada turi teisę visiškai laisvės sąlygomis nustatyti, kada ir kaip jos nori, savo vidaus ir užsienio politinį statusą, užsieniui nesikišant, ir savo nuožiūra įgyvendinti savo politinį, ekonominį, socialinį ir kultūrinį vystymąsi...

Šis tautų laisvo apsisprendimo principas yra pagrindinė vakariečių išsikovota atsvara sovietų išreikalautam dabartinių sienų pripažinimui, teritorinio vientisumo neliečiamumui. Remdamiesi šiuo principu, politikai galės teisintis, kad jie neišžadėjo nei Lietuvos, nei Latvijos, nei Estijos, nei pagaliau kitų valstybių nepriklausomybės, kurią joms galės atnešti laisvas apsisprendimas. Praktiškai betgi visos pastangos šioje srityje tikriausiai susidurs su nesikišimo į vidaus reikalus principu, kurį Sovietų Sąjunga naudos kaip tvirčiausią skydą teritoriniam vientisumui ginti.

Amerikos laikysena

JAV prez. G. Fordas, liepos 25 d. priėmęs R. Europos išėivijos grupių vadovaujančius atstovus, padarė platoką pranešimą, griežtai paneigusį oficialų Europos padalinimą, kurį atnešė Baltijos tautų įjungimas į Sovietų Sąjungą bei II D. karo sienų pakeitimai. Suprasdamas baltiečių rūpestį, jis specialiai pabrėžė, kad JAV niekada nepripažino Lietuvos, Latvijos bei Estijos įjungimo į Sovietų Sąjungą ir nesiruošia tokio žingsnio padaryti. Šio nepripažinimo politikos nepalies Europos saugumo konferencijos rezultatai, nes į teritorinio vien-

(Tęs. 2 psl.)

HELSINKIO... (iš 2 psl.)

tisumo principus esąs įtrauktas tarptautinę teisę pažeidžiančios okupacijos pasmerkimas. Prez. G. Fordas išpėjo etninių grupių delegatus nesitikėti greito Europos žemėlapijo pasikeitimo, tačiau JAV nėra atsiskiusios ir nežada atsisakyti ilgai praktikuoto ligšiolinio principo. Deja, šių savo drąsių žodžių prez. G. Fordas nepakartojo Helsinkyje pasakytoje oficialioje kalboje, pasitenkindamas tik viltimi, kad evoliucinis procesas palengvins visos Europos gyvenimą.

Sovietų išvada

Sovietų kompartijos vadas L. Brežnevas, kalbėdamas apie taiką ir ginklavimosi apribojimą, neužmiršo priminti, kad Europos saugumo konferencija, kurią jis vadina pasitarimu, iš tikrųjų yra ir neoficiali II D. karo taikos sutartis: "Sovietų Sąjunga pasitarimo rezultatus laiko ne tik antrojo pasaulinio karo būtinų išvadų susumavimu. Tai kartu ateities apmąstymas, turint galvoje šios dienos realybes ir daugiaamžį Europos tautų patyrimą..." Jis taipgi pabrėžė ir antrąjį sovietų "arkliuką" — nesikišimą į vidaus reikalus: "Iš pasitarimo darbo patirties turi būti padarytos svarbios išvados ir ateičiai. Svarbiausia jų, ir ji išreikšta baigiamajame dokumente: niekas neturi, remdamasis vienckios ar kitokios užsienio politikos samprotavimais, mėginti diktuoti kitoms tautoms, kaip jos turi tvarkyti savo vidaus reikalus. Kiekvienos valstybės liaudis, ir tik ji, turi suvereninę teisę spręsti savo vidaus reikalus, įvesti savo vidaus įstatymus..." Kadangi tą vadinamąją liaudį griežtoje kontrolėje laiko kompartija, jokių esminių pasikeitimų anapus geležinės uždangos netenkalaukti.

Spaudos reakcija

Bene tiksliausiai saugumo konferencijos užbaigą Helsinkyje apibūdino tolimoje Argentinoje, jos sostinėje Buenos Aires, leidžiamo laikraščio "La Opinion" ilga antraštė: "Brežnevas laimėjo tai, ko Sovietų Sąjunga negalėjo pasiekti kovos lauke 1945 metais". Argentiniečių spauda daro išvadą, kad sovietai diplomatiniais manevrais apsuoko galvas amerikiečiams ir gavo pilną teisinį pripažinimą savo įtakos R. Europoje, beveik nieko neduodami Vakarams.

Panašios nuomonės yra ir amerikietis žurnalistas Jack Anderson "St. Petersburg Times" laikraščio puslapiuose: "Prez. G. Fordo Helsinkyje pasirašytas dokumentas iš tikrųjų pripažįsta tokias Europos sienas, kokios jos buvo nuo II D. karo pabai-

Toronto baltiečiai ir kitos tautos pasisako prieš Helsinkio deklaraciją, kuria moraliai pripažįstama sovietų vergija Rytų Europoje bei Baltijos valstybėse

gos, galutinei Rusijos nuosavybei palikdamas jos kariuomenės 1940 m. pavasarį okupuotas Lietuvą, Latviją ir Estiją..." Pasak jo, nors Valstybės Departamentas ir Baltieji Rūmai užtikrina JAV pozicijos nepasikeitimą Baltijos valstybių klausimu, milijonui baltiečių kilmės amerikiečių kyla rimtas įtarimas, kad jau artėja Lietuvos, Latvijos ir Estijos nepriklausomybės užbaiga, nutrauksianti 35 metus trukusią jų svajonę grįžti į savo laisvas tėviškes. Rašini J. Anderson su savo bendradarbiu Les Whitten užbaigia nepriklausomų Baltijos valstybių atstovų liūdnu likimu JAV, kur senstančių atstovų Valstybės Departamentas nesutinka pakeisti jaunais asmenimis, pripažinimą teikdamas tik buvusiems diplomatams.

Visi trys Toronto dienraščiai — "Sun", "Star" ir "Globe and Mail" Helsinkio "Baigminį aktą" laiko aiškiu vakariečių pralaimėjimu. Tai liudija jų vedamųjų antraštės: "Laidotuvės Helsinkyje", "Pardavimas atolydžio vardu Helsinkyje", "Helsinkis be iliuzijų".

Baltiečiai Helsinkyje

Lietuvių, latvių ir estų jaunimas surengė demonstracijas Helsinkyje, pasiskirstęs į kelias grupes, kad būtų sumažinta suėmimo grėsmė. Demonstruota šešiose vietose skirtingu laiku. Kanados spaudą pasiekė dviejų latvių jaunuolių demonstracijos nuotraukos — Toronto Yorko universiteto studento Imanto Purvs ir iš Švedijos Helsinkin atvykusios Marijos Medins. Jiedu Helsinkio centre grandinė-

mis prisirakino prie lempos stiebo su dviem plakatais rankose: "Reikia tik vieno didelio žmogaus pasakyti "ne", P. E. Trudeau!"; "Sovietų Sąjunga, lauk iš Baltijos valstybių!" Ši originali demonstracija truko pusantros valandos, kol pagaliau isikišo suomių policija. Ją teko nutraukti, nes nebuvo gautas leidimas demonstruoti.

VLiko pirm. dr. J. K. Valiūnas taipgi painformavo ir apie labai sėkmingą spaudos konferenciją Švedijos sostinėje Stockholme. Ji buvo tarptautinio pobūdžio — žurnalistų susilaukta iš daugelio Europos valstybių. Jie rodė nuoširdų dėmesį baltiečių atstovams ir Baltijos kraštams, kurių okupacijos įteisino Helsinkyje siekė Sovietų Sąjunga.

VENECUELOJ

— Kun. A. Perkumas Romos lietuvių suvažiavime pranešė, kad Venecueloje yra keturi didesni lietuvių centrai, kur kartą per mėnesį yra lietuviškos pamaldos. Į pamaldas atsilaukančiųjų skaičius nėra didelis. Sunku įpiršti lietuviškai spausdintą knygą ar laikraštį. Paskutiniu metu žymiai padidėjo Caracas Lietuvių katalikų misijos veikla. Nuosavu autobusu padėdame lietuviams susirinkti. Leidžia kas mėnesį lietuviams informacinį biuletinį. Vakarinius lituanistikos kursus lanko apie 30 mokinių. Šiais metais vietos saleziečiai yra pažadėję dviem savaitėm užleisti didelę ir pato-

Žmogaus teisės

Helsinkyje 35-kių vyriausybių vadų pasirašytas "Baigminis aktas" juos taip pat įpareigojo gerbti žmogaus teises, pagrindines jo laisves, laikytis Jungtinių Tautų visuotinės žmogaus teisių deklaracijos:

Dalyvaujančios valstybės gerbs žmogaus teises ir pagrindines laisves, įskaitant minties, sąžinės, religijos ir įsitikinimų laisvę, visiems, be rasės, lyties, kalbos ir religijos skirtumo. Jos skatins ir vystys efektyvų gyvenimą pilietinių, politinių, ekonominių, socialinių, kultūrinių ir kitų teisių bei laisvių, kurios visos išplaukia iš žmogaus asmenybei savybingo orumo ir yra esminės jos laisvam bei pilnutiniam vystymuisi. Šia prasme dalyvaujančios valstybės pripažins ir gerbs asmenybės laisvę išpažinti, vienasmeniškai arba bendrai su kitais, religija arba tikyba, veikiant pagal savo paties sąžinės liepimą. Dalyvaujančios valstybės, kurių teritorijoje yra tautinių mažumų, gerbs tokioms mažumoms priklausančių asmenų teisę į lygybę prieš įstatymą, teiks jiems visišką galimybę faktiškai naudotis žmogaus teisėmis bei pagrindinėmis laisvėmis ir tuo būdu gins jų teisėtus interesus šioje srityje...

Šie principai turėtų būti įdomūs mums, lietuviams, nes sovietų okupuotoje tėvynėje, kaip liudija "Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronika", žiauriai varžoma religija, persekiojami tikintieji, slopinama laisva tautinė mintis. Helsinkyje priimti principai duoda aiškia teisę išseivijos lietuviams reikalauti, kad Maskva jų laikytusi ir okupuotoje Lietuvoje. Lietuviai ten yra tautinė mažuma Sovietų Sąjungos teritorijoje. Apie šių principų pažeidimus, jeigu sovietai ir toliau nesiskaitys su mūsų tautiečių teisėmis, turėtume informuoti ne tik Helsinkio "Baigminio akto" signatarus, bet ir Jungtines Tautas. Šis paragrafas atveria naujas galimybes mūsų ateities veiklai. V. Kst.

gią jaunimui stovyklavietę, kurioje ruošiasi stovyklauti apie 50 lietuviukų.

Danija

BENDRASIS R. EUROPOS ISEIVIŲ KOMITETAS, planavęs Sovietų Sąjungos teismą dėl žmogaus teisių pažeidimo, turėjusį įvykti Danijos parlamento rūmuose balandžio mėnesį, jo datą nukėlė į š. m. spalio 17-19 d.d.

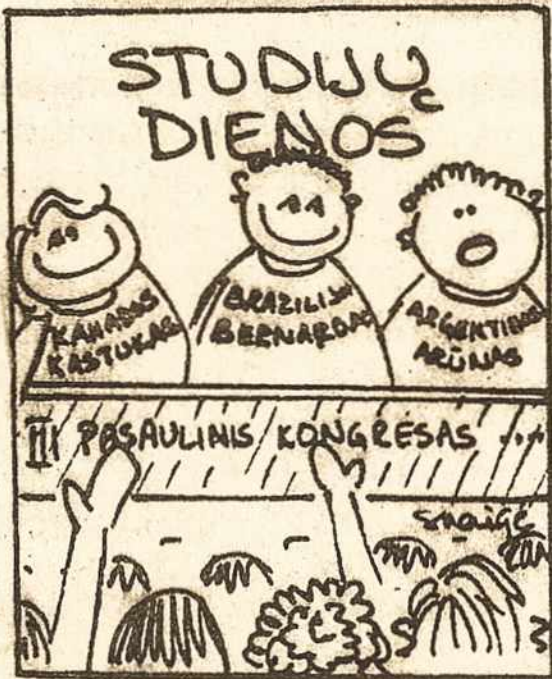
Ką reiškia LTSR?

Lietuva dabar yra pavadinta Lietuvos Tarybų Socialistine Respublika, arba sutrumpintai LTSR. Lietuvių tauta tas keturias raides taip skaito: L — Lietuva, T — tave S — smaigia R — rusas, arba L — Lietuvos T — taukus S — suėdė R — rusai.

PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO TREČIOJO KONGRESO REIKALU

TIK 5 MĖNESIAI LIGI III PL JAUNIMO KONGRESO!

LIETUVI, KONGRESO PASISEKIMAS TAVO RANKOSE!

SEMANA DE ESTUDOS DO III CMJL

2 a 6 de janeiro de 1975

PROGRAMA

2 de janeiro

manhã:

I - conferência: A PROPAGAÇÃO DA CULTURA LITUANA

– temas para debates:

1. A evolução cultural, a influência do meio ambiente e o destaque das peculiaridades culturais lituanas
2. Relações com a cultura local e com a cultura em geral.
3. Inspiração e forma da música e arte lituanas
4. As danças folclóricas lituanas – sua caracterização, evolução e importância
5. O interesse despertado pela cultura lituana entre outros povos
6. Incorporação dos que não falam o lituano a atividades culturais lituanas
7. A formação lituana no lar
8. A assimilação das famílias “mistas” na vida comunitária lituana
9. O “toque” lituano nas pequenas coisas de nossa vida diária.

tarde:

II - conferência; OS CENTROS LITUANOS MUNDIAIS E SUA DINÂMICA

– temas para debates:

10. As organizações lituanas de cunho geral
11. As organizações ideológicas lituanas
12. Os grupos culturais lituanos
13. Os centros esportivos lituanos
14. O fomento de um maior relacionamento e intercâmbio entre pequenos e grandes núcleos lituanos
15. Órgão Lituano de Cooperação: intercâmbio de professores e colaboradores
16. O vínculo do patriotismo à religião
17. Os sacerdotes e a vida comunitária lituana nas paróquias
18. A evolução do sentido de Pátria, na família, através das gerações de emigrantes lituanos.

3 de janeiro

manhã:

DIRBKIM KARTU +

ESTÀ NA HORA DE COLABORAR

BRAZILIJOS KRAŠTO FINANSŲ KOMISIJOS

svarbiausieji telefonai:

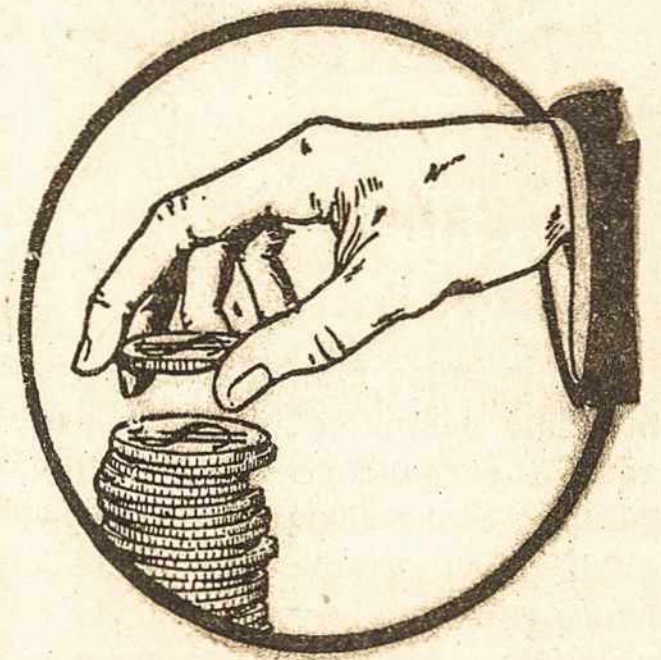
pirm. prel. P. Ragažinskas -

Tel. 274-2295

ižd. Jonas Tatarūnas - tel. 63-7344

ižd. Vincas Banys - tel. 274-0677

sekr. Halina Mošinskienė telef. 65-0907.

TŪKSTANTINIS VAJUS

Prie tūkstantinio vajuos prisidėjo dar šie mecenatai remėjai:

48. Ernestas Petraitis (Iš Rio de Janeiro)

Inešė – Cr\$. 1.000,00

49. Tév. Antanas Šatas (Frei Valdomiro, iš Rio de Janeiro)

Inešė – Cr\$. 1.000,00

Lietuvi, prisidėk prie tūkstantinio vajuos. Tėvynėje už tautos laisvę mūsų tautiečiai rizikuoja laisve ir gyvybe. Mes bent pinigine auka paremkime lietuviybės išlaikymą, paremdami III Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresą.

FINANSU KOMISIJA

III - conferência: O SENTIDO E A IMPORTÂNCIA DA LITUANÍSTICA PARA A JUVENTUDE LITUANA

– temas para debates:

19. Situação e perspectivas das escolas lituanas no mundo livre
20. Cursos, convenções e acampamentos lituanos
21. A lituanística no curso superior
22. Cursos por correspondência, bibliotecas e arquivos lituanos
23. Os estudos na Universidade de Vilnius
24. O Ginásio “16 de Fevereiro” na Alemanha Ocidental
25. A motivação para os estudos lituanísticos
26. Metodologia e possibilidades em lituanística
27. Áreas a serem exploradas em lituanística

tarde:

IV - conferência: LITERATURA LITUANA NO EXÍLIO: A CONTRIBUIÇÃO DOS ESCRITORES LITUANOS DA AMÉRICA DO SUL

– temas para debates:

28. A conscientização da necessidade de uma formação lituana e o seu cultivo
29. As falhas na divulgação dos fatos lituanísticos
30. A preservação da língua lituana na vida e na literatura
31. Literatura em língua lituana
32. Literatura lituana em outras línguas
33. Os periódicos lituanos
34. A nova geração de literatos na Lituânia
35. A prosa literária lituana

36. Cooperação e intercâmbio artístico entre lituanos de diferentes países

4 de janeiro

manhã:

V - conferência: A NAÇÃO LITUANA – I

– temas para debates:

37. A idéia de Estado e a independência da Lituânia
38. O estado lituano e suas perspectivas para o futuro
39. “Crônica da Igreja Católica na Lituânia”
40. A exploração soviética dos recursos naturais na Lituânia
41. Demografia e colonização russa na Lituânia
42. A educação na Lituânia
43. A cooperação entre nações sob o jugo soviético
44. Os veículos de comunicação na Lituânia
45. Momentos críticos na história da Lituânia

tarde:

VI - conferência: A NAÇÃO LITUANA – II

– temas para debates:

46. A violação dos direitos humanos na Lituânia
47. As metas de libertação da nação lituana
48. Em busca de novos caminhos na questão de libertação da Lituânia
49. A sobrevivência da Lituânia como nação
50. O papel dos lituanos em seu país de residência no exílio
51. As relações entre os povos bálticos
52. Relações no mundo livre entre os grupos étnicos oriundos das nações subjugadas pelos soviéticos.
53. Publicações sobre a Lituânia
54. Publicações em língua estrangeira sobre a Lituânia

5 de janeiro

manhã:

VII - conferência: A AMPLIAÇÃO DAS ATIVIDADES DA AMJL³

– temas para debates:

55. A ligação da AMJL com a CLM²
56. As relações das organizações de juventude lituana com a AMJL

(Cont. pg. 5)

SVEIKATA

Bausmė už persivalgymą

Visoje mūsų planetoje paskutiniaisiais dešimtmečiais labai pagausėjo sergančių cukralige (diabetu). Šio reiškinio priežastys glūdi mūsų gyvenimo savitume – nervų sistema pervarginama, o skrandis dažnai perkraunamas saldžiu ir riebiu maistu. Posakis, kad cukraligė esanti bausmė už nuolatinį persivalgymą, yra teisingas. Nutukę suseraga cukralige daug dažniau už kitus. Vyresnio amžiaus žmonės šia liga suseraga ir dėl kraujagyslių aterosklerozės, kuri, pakenkusi kasos kraujagysles, sutrikdo kasos funkciją. Cukraligės priežastimi kartais gali būti liaukų (smegenų priedėlio, antinksčių ir kt.) hormonų pusiausvyros sutrikimai.

Cukralige susergama, sutrikus organizme angliavandenių apykaitai. Ligonis kasa tada nepakankamai gamina hormono insulino, o be jo angliavandeniai negali virsti galutiniais savo apykaitos produktais, dėl ko kraujyje padaugėja cukraus.

Ši liga yra paveldima. Tiksliau ne pati liga paveldima, bet kasos polinkis sutrikti, paveikus kokiam nors neigiamam poveikiui.

Pirmieji susirgimo požymiai yra troškulys, gausus šlapimo išskyrimas ir didelis silpnumas. Ligonis gali išgerti keletą ar net keliolika kvortų skysčių per parą.

Sergančiųjų cukralige organizmo skysčiuose cukraus yra gausu, tačiau audinių ląstelės badauja. Trūkstant insulino, cukrus negali prasiskverbti per audinių ląstelių apvalkalėlius į ląstelės vidų, kur angliavandeniai įjungiami į su-

dėtingą medžiagų apykaitos grandinę.

Susirgus lengva cukraligės forma, kai nekankina didelis troškulys, liga eilę metų gali būti nesurasta. Tokiems ligoniams dažnai be priežasties niežti kūnas, anksti krenta dantys, jie linkę sirgti įvairiais pūlingais susirgimais ir t. t.

Pagrindinis cukraligės gydymo vaistas yra insulinas, kurį 1921 metais Kanados mokslininkai Banting ir Best išskyrė iš veršiuko kasos. Jie pirmieji ir pritaikė insuliną cukraligei gydyti. Insulino atradimas yra didelis laimėjimas, nes iki to laiko daugeliui sergančiųjų cukralige medicina būdavo bejėgė padėti. Dabartiniu metu, teisingai suregulius gydymą, daugelis diabetikų gali iki senatvės dirbti savo darbą.

Šiuo metu insulinas vartojamas ne tik grynas, bet ir junginiuose su įvairiomis medžiagomis, kuriuos pailgina medikamento veikimą. Insulino išvirkštimai turi būti griežtai derinami su valgymu, nes kitaip gali staiga sumažėti cukraus kiekis kraujyje. Tada ligonis pajunta didžiulį alkį, labai susijaudina, išprakaituoja, ima drebtėti ir gali netekti sąmonės. Kol ligonis sąmoningas, reikia jam kuo greičiau duoti saldumynų. Be insulino, cukraligei gydyti naudojamos ir cukraus kiekį kraujyje mažinančios tabletės. Neretai ligoniui paskyrus tabletes ir insuliną, gerai sureguliuojama angliavandenių apykaita.

Sergant cukralige, be vaistų ir dietinio gydymo, būtinas ir fizinis aktyvumas. Įrodyta, kad fizinio darbo metu raumenys pasisavina cukrų be insulino pagalbos. Dėl to, fiziškai dirbant, vaikščiojant, mažėja cukraus kiekis kraujyje, ir ligonio būklė gerėja.

Susirgę cukralige, apie savo ligą užmiršti neturėtų ir tada, kai cukraus rodikliai esti normalūs.

MEDUS – CUKRAUS PAVADUOTOJAS

Asmenys, kurie bandydami sumažinti svorį, vietoje cukraus vartoja dirbtinus saldumynus, apsilygina savo organizmą.

Tokį sprendimą padarė britų gydytojų grupė, tyrinėjusi cukraus ir medaus klausimą laboratorijose.

Pasak jų, geriausias cukraus pavaduotojas, nesuteikiantis daug kalorijų, yra medus.

OBUOLIAI – PUKUS VAISTAS NERVAMS SUSTIPRINTI

Obuoliai savyje turi daug geležies ir padeda raudonųjų kraujo rutuliukų susidarymui.

Astmos atvejais, obuoliai palengvina kvėpavimą.

Ir šiaip obuoliai naudingi plaučiams.

Bet ypatingai obuoliai gerai paveikia žmogaus smegenis ir nervus.

Nervingi žmonės turėtų daugiau valgyti rūginės duonos ir obuolių.

Savo keliu obuoliai yra puiki nusiramino ir miegui priemonė.

Daugelio tautų priežodžiai sako: Suvalgyk per dieną bent vieną

obuolį ir ilgiau neteks kreiptis pas gydytoją.

Šia mintimi verta vadovautis, nes obuolys tikrai apsaugoja mūsų sveikatą nuo negalavimų.

P.P.

JEIGU SUNKIAI PRARYJI, TAI GALI BŪTI PAVOJINGAS SIMPTOMAS

Jeigu valgydami pajuntame sunkumą praryti bet kurį maistą, tai jau tame yra kas nors negero.

Ir kuo greičiau atsikreipsime pas gydytoją, tuo mes sėkmingiau pašalinsime tą negalavimą.

Anatominiai, trys struktūros yra įveltos į maisto prariimą: burna, gerklė ir stemplė.

Burna paruošia maistą ir nustumia jį gerklėn.

Tą veiksmą mes atliekame sąmoningai.

Likusi prarijimo proceso dalis gerklėje ir stemplėje vyksta savaimė, refleksų pagalba, be mūsų asmeniškų pastangų bei kontrolės.

Disfagija arba sunkumas praryti pasireiškia dažniausiai valgant kietą maistą: duoną, sausainius o ypatingai mėsą.

Gi taip atsitinka dėl stemplės įvykstančių spazmų arba sutraukimų, kurie sutrukdo maisto patekimą į skilvį.

Gerklės ir tonsilų infekcija, auglys ar tumoras taip pat gali būti to viso negalavimo priežastimi.

Tikroji disfagija niekad nepasireiškia staiga.

Žmogus pajutęs sunkumą praryti, pirmiausia griebiasi minkštesnių valgių ir atideda prašalinią tikrosios priežasties.

Kartais disfagija pasireiškia bandant praryti labai karštą arba labai šaltą bet kokį gerimą.

Tai yra reti atsitikimai, bet jeigu jie įvyksta dažniau, tai jau reikalinga mediciniška pagalba.

Galima turėti vargo su prarijimu nesukramčius kaip reikiant maisto, arba jeigu dantys yra dirbtiniai ir bandomė valgyti be jų.

Tame nėra nieko pavojingo, išskyrus tik tą, kad taip darydami, mes apsunkiname savo virškinimo aparatą, pačią sistemą.

L.

KAIP IŠSIGYDŽIAU IŠ REUMATIZMO?

Artritis (sąnarių reumatizmas) mane kankino 20 metų. Kalbėdamas su K.P., pasiskundžiau. Jis papasakojo, kaip vienas tautietis išsigydė žuvų taukais.

Daroma taip: vieną šaukštą žuvies taukų (cod liver oil) gerai sumaišyti su apelsinų sunka (apelsinų, oranžų sunka turi būti iškošta), išplakti nedidelėje stiklinėje. Taip dariau ir gėriau tris savaites eidamas miegoti. Po trijų savaičių pajutau, kad koja sveika. Tą patį darė ir mano bičiulis J.B. Jis taip pat pasveiko.

(Rašo V.L., Laikraštyje TĒVIŠKĒS ŽIBURIAI, 1975.II.27).

IŠ TARPTAUTINIŲ ŽODŽIŲ ŽODYNO

Salto mortale -- išėjimas iš baliiaus

NEIŠGYDOMA LIGA

Vieną dieną pas Robertą Kochą jo priėmimo valandomis atėjo dama „iš aukštuomenės“.

— Prašau, mieloji ponija, sėskitės, draugiškai ją priėmė gydytojas.

Pacientė įsiseidė ir išdidžiai pareiškė:

— Į mane visuomet kreipiasi, sakydami gerbiamoji ponija, pone profesoriau!

— Nuo šios ligos, deja, aš negaliu jūsų išgydyti, — baigė R. Kochas pokalbį, net nepradėjęs medicininės konsultacijos, ir atidarė duris, kviesdamas sekantį pacientą.

III PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO KONGRESAS

TERCEIRO CONGRESSO MUNDIAL DA JUVENTUDE

LITUANA Rua das Glórias, 927-9 - Vila Bela - 03147 São Paulo, SP
- Tel (011) 63-5723, 274-0934

SEMANA DE ESTUDOS (cont.)

- 57. A AMJL e o seu apoio financeiro
- 58. O Centro de Comunicações da AMJL
- 59. A colaboração da camada jovem lituana nas atividades locais das colônias
- 60. Os Congressos Mundiais de Juventude Lituana

VIII - conferência: AS METAS DA AMJL

- temas para debates:

- 61. As relações entre jovens pertencentes a diferentes correntes migratórias lituanas
- 62. A juventude de origem lituana e a forma pela qual esta origem se reflete em sua maneira de ser
- 63. As relações entre jovens lituanos de diferente grau de instrução e classe social
- 64. Relações da juventude lituana ativa na colônia com a juventude lituana não-participante
- 65. O conhecimento do idioma lituano e em que medida interfere na participação em atividades lituanas
- 66. A potencialidade dos líderes de organizações lituanas da juventude

SIGLAS UTILIZADAS:

- 1. CMJL - Congresso Mundial de Juventude Lituana (em lit.: PLJK - Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas)
- 2. CLM - Comunidade Lituano Mundial (em lit.: PLB - Pasaulio Lietuvių Bendruomenė)
- 3. AMJL - Aliança Mundial de Juventude Lituana (em lit.: PLJS - Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjunga).

LANKĖSI RASA SOLIŪNAITĖ

Tris mėnesius talkinusi Jaunimo kongreso ruošai Buenos Airėse, São Paule keletą dienų praeitą savaitę praleido Rasa Soliūnaitė, apsistojusi pas Vyto ir Vandos Vosylių šeimą Vila Beloje. Rasa Argentinoje talkino JK komitetui, mokė tautinius šokius lietuvių centre, padėjo ruošti studijų dienas; buvo ir Urugvajuje, kur grojo akordeonu "Ažuolyno" koncerto Solis teatre.

São Paule susitiko su Brazilijos JK atstovų grupe, ir įvairiais JK komisijų nariais, kad galėtų asmeniškai apie JK ruošą pranešti PLB valdybai Čikagoje.

Iš São Paulo išskrido rugpiūčio 30, nes jau prasideda mokslo metai Čikagoje. Namie Rasa dėsto lituanistinėje mokykloje, groja tautinių šokių grupei, dalyvauja liturginiame būrelyje, sekretoriauja JAV Liet. Jaunimo sąjungos valdyboje, Lemonto LJS valdybos narė, Moksleivių ateitininkų kuopos globėja.

Dvidešimtmetė žada sugrįžti į Jaunimo kongresą.

LIETUVA ŠIANDIEN

(Pasaulio Lietuvis)

Apdovanoti Lietuvos fotografai — Italijos mieste Ccorato vyko Tarptautinė Foto Paroda, kurioje lietuviai fotografai labai puikiai atstovavo Lietuvai. Viktoras Kapočius laimėjo premiją už geriausią sporto nuotrauką, pavadintą "Krepšinis". Ketvirtą vietą pelnė M. Baranauskas. Aleksandras Maciauskas laimėjo penktą premiją už fotoseriją "Turguje".

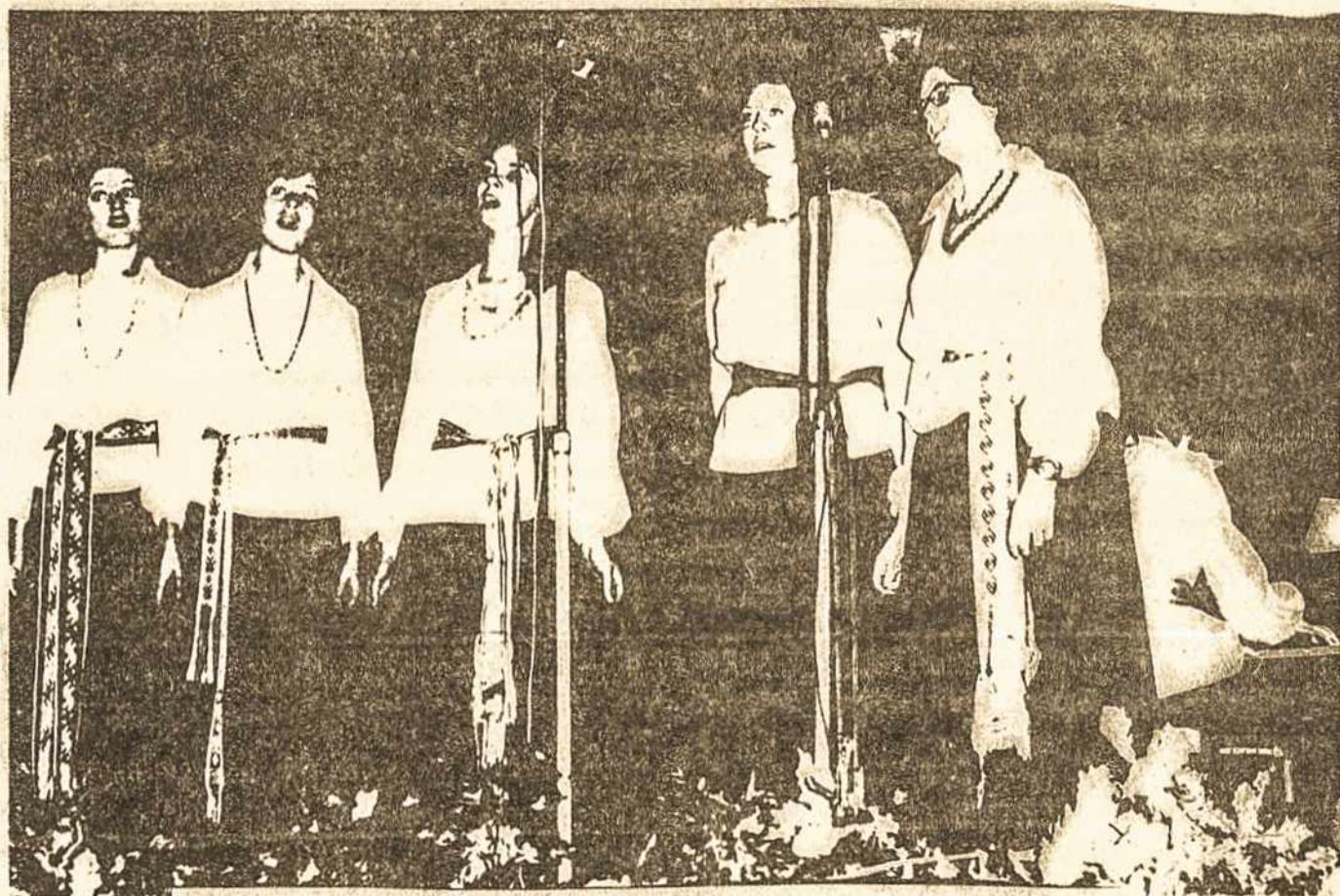
Leningrado Baltikumas — Leningrade mokosi nemažai baltų studentų. Daug jų priklauso Baltikumo organizacijai, kuri jau veikia 25 metus. Sambūrio prezidentas Vidmantas Kazlauskas, Kino inžinerijos instituto trečiakursis, šitaip apibūdina klubo paskirtį: "... susirinkti draugėn, aptarti studentiškus rūpesčius ir džiaugsmus, pasilinksinti".

Lietuvos kultūra užsieny

Lietuvoje, kiek sąlygos leidžia, visai stengiamasi plačiau išgarsinti lietuvių kultūrą už jos ribų. Gastroliuoja įvairūs ansambliai ir įžymesni menininkai po vadinamus socialistinius kraštus, kartais ir Vakarų nepraleidžiant. Kai kada rengiamos įvairios parodos su lietuviškais eksponatais. Štai keli konkretūs pavyzdžiai:

AUSTRALIJA SIŪS 20 ATSTOVŲ

Australijos Liet. Jaunimo sąjungos pirm. Vytautas Juška pranešė, kad iš Australijos į Jaunimo kongresą atskrenda šie atstovai: iš Melbourne Birutė Prašmutaitė, Zita Prašmutaitė, Gediminas Statkus, Algis Milvydas ir Viltė Araitė; iš Adelaidės Nemira Masiulytė, Jonas Mockūnas, Linas Varnas ir Birutė Mikužienė; iš Sidnéjaus Eduardas Karpavičius, Arūnas Pilka, Ričardas Bukevičius, Ričardas Badauskas, Regina Laukaitytė; iš Brisbanės Julija Miškinytė ir dr. Vitas Kiaušas; iš Canberros Neris Pilka, Gediminas Andruška ir Dalia Saženytė.

Melbourno lietuviškos Jaunimo Talento Vakarų metu

Rugsėjo mėnesį turėtų pasirodyti žymios Rytų Vokietijos leidyklos "Verlag der Kunst" knyga apie M. Čiurlionį ir jo kūrybą. Knygą parašė filosofijos mokslų kandidatas Gytis Vaitkūnas. Ją išvertė Edmundas Danneris... Bus plačiai aprašomas Lietuvos žymiausio menininko gyvenimas ir jo reikšmė. Knyga turės 300 psl. su 200 iliustracijų, jų tarpe 53 spalvotos.

Tuo tarpu Lenkijoje planuojama jubiliejinė M. Čiurlionio paroda, kurioje bus eksponuojami kai kurie menininko originalūs kūriniai. Praeitais metais Varšuvos tarptautinės spaudos ir knygos klube buvo išstatyta mažesnė Čiurlionio darbų paroda. Taip pat surengtas jo pagerbimo vakaras.

Lenkijoje PAX draugijos moksliniai sąsiuviniai išspausdino straipsni: "Mikalojus K. Čiurlionis — dainininkas tikrovės reiškinys tapytojas". Dailininkas V. Damasevičius aprašo lietuvių menininko gyvenimą ir kūrybą. Jis teigia, jog Čiurlionis "... išvakarėse dienos, kai Rytu ir Vakarų kritikai pripažins jį pasaulinio rango meistrą".

Kitame pasaulio krašte Tokijo ekonomikos profesorius Ikuo Murata pasiūvė versti Donelaičio "Metus" į japonų kalbą. Jaunas, 35 metų profesorius jau seniai domisi lituanistika bei lietuvių kultūra. Be "Metų" vertimo, Ikuo Murata ruošia lietuvių ir latvių pasakų rinktinę. Japonų spau-

KANADOJE JAU ŠIMTAS

Telefoniniame pasikalbėjime Kanados Liet. Jaunimo sąjungos valdybos vicepirm. Gabija Juozapavičiūtė pranešė, kad ligi VIII 26 iš Kanados į Jaunimo kongresą atvykti užsirašė šimtas asmenų, kurių 60 jaunimo ir 40 svečių.

Brazilija

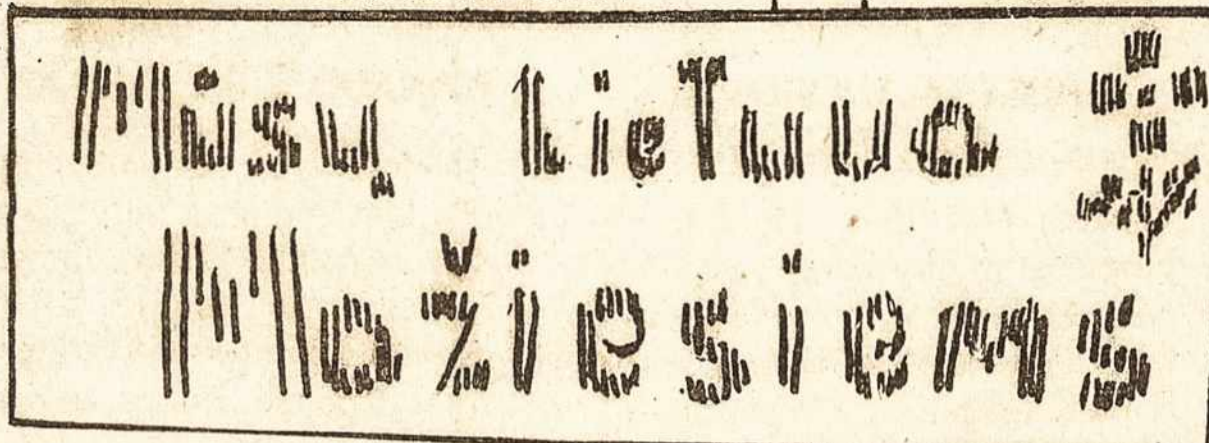
KONGRESO SPAUDOS IR INFORMACIJOS komisija rūpinasi kongresiniu leidiniu, kurio trys laidos bus išleistos Brazilijoje, Urugvajuje ir Argentinoje. Jose bus paskelbta kongreso programa, informacija, sveikinimai, skelbimai, kongreso rėmėjų sąrašai.

doje jau yra paskelbęs straipsnių apie J. Basanavičių. Jis yra išvertęs kalbininko A. Sabaliausko straipsnių. Vilniaus universiteto kalbininkai profesorių paremia ir artimai su juo bendradarbiauja.

Berniukų choras Ažuoliukas — Aukšto meninio lygio berniukų choras "Ažuoliukas" veikia nuo 1959 metų. Yra susilaukęs labai palankių vertinimų Leningrade, Maskvoje, Čekoslovakijoje, Lenkijoje, ir Rytų Vokietijoje. Tokie žymūs chorinio dainavimo ir muzikinio auklėjimo specialistai kaip D. Kabalevskis, prancūzas Ž. Ladretas ir amerikietis R. G. Hamiltonas labai palankiai atsiliepė apie choro sugebėjimus.

"Ažuoliukas" tai ne vien choras Jis berniukam lyg muzikinis auklėtojas. Choro vadovas ir įkūrėjas H. Perelšteinas stengiasi vaikus sudominti ne tik choro dainavimu, bet ir muzika aplamai. Per kelis metus jaunieji dainininkai turi išmokti groti koku nors instrumentu ir rimtai mokytis muzikinės teorijos. Berniukai dažnai lanko koncertus ir klausosi muzikos užrašų. Žodžiu, svarbu, kad jie pamiltų muziką ir tuo praturtintų savo asmenybę.

Choras atlieka Bacho, Haidino, Mozarto, Balsio, Barkausko ir daugybės kitų kūrinių. Nuotraukoje matome jaunus choristus atliekant J. Haidino oratoriją "Metų laikai".

Stovykla „Baltoji meška“...

Estamos numa terça-feira e se divertindo muito nos barcos, balanças, programas e na amizade.

Eu me divirto com a minha turma que é composta por mim, Ricardo, Aie...ão e José, que fizemos umas amizades por fora do acampamento, e saímos em todas as folgas para brincar com eles.

O que de despertou hoje foi a aula dos 1os socorros que aprendi quase tudo dos socorros.

O lugar que ocupei para dormir trouxe muito sossego.

O acampamento está muito interessante e legal; mas pediria a Deus para que nada aconteça de acidentes a nós.

Andrius Valavičius

Coisas engraçadas é que não faltam, o Ricardo B. quando levava a mochila para a excursão levou um tombo e lá se foi a nossa comida (grupo); Fora esperado o Ricardo Merani que conseguiu percorrer poucos metros pendurado no para-choque trazeiro da perua do padre.

A comida saiu espetacular, o único problema é que tudo foi carbonizado.

No caminho foi encontrado um pobre e moribundo gafanhoto à mingua nos seus últimos momentos, mas como existem valiosos escoteiros (como nós) ele foi devidamente medicado.

Marinei, Ricardo e Ricardo.

O Eilseu é bem compreensivo, ele esta amando a Marinei, tanto é que quer repartir a saúde com ela. Ele nos disse: "Ela é tão magrinha e eu tão gordo."

- A Danuté está muito acomodada em certas horas não sabe nem se vestir de palhaça (fantasia).

- O José (pequeno), não dá moleza, conquistou as gêmeas e não sabe quando está falando com a Elaine ou com a Rosana.

- O negócio da Sandra B. está oficializado, tanto é que veio o cunhado de S. Paulo para entrar em entendimento com sua mãe. Vai com Deus e pé na tábu.

- O baile estava frio, mas quando esquentou nem o Valtinho Perdoou.

- O luau obteve sucesso extraordinário, tanto é que o Saulaitis errou na formula do barro e conseguiu fabricar tijolos. Peixe que é bom não vimos nem a cor.

- Fofocas do Saulaitis: O Saulaitis de batina é um xodó, imaginoso de bailarina.

O Balta entende muito de horta, mas de churrasco é uma negação. Conseguiu estragar quatro quilos e meio de carne.

- Lotação: O acampamento está parecido o ônibus da Vila Tolstoi às seis e meia, superlotado - tem tanta quente que para respirar é preciso pedir licença.

- O Impossível: Se você convidar um sujeito para ir até a Moóca, este não irá. Mas se convidá-lo para ir a Lua ele vai. Quem será? Nós achamos que é o Pranys.

- Aos grupos: O acampamento foi admirável- conseguiram bater o recorde, se esforçaram tanto que até estouraram a hérnia.

- Reclamação: O sítio do Magila é ótimo mas possui um defeito: A porta do banheiro é muito baixa, os mais altos que participaram deste acampamento estão reclamando que suas cabeças tem mais galos que cabelos.

Word search grid with letters: P, A, U, K, Š, T, Y, T, É

PAVASARIS ATĖJO

Pavasaris atėjo,
Mamytė sėklas sėjo.
Jau sprogsta visos gėlės,
Jau šoka voverėlės.

Šiltoji saulė šildo,
Su vėju šoki pildo,
Ant mėlynos padangės
Vikriai, linksmi sau rangės.

Kai aitvaras skrajoja,
Visi vaikai dainuoja:
Šalta žiema praėjo,
Pavasaris atėjo!

Ginta Remeikytė

Estamos no 3° dia do acampamento, terça feira, até agora tudo vai muito bem. Aconteceram várias coisas engraçadas tais como: a noite sem dormir e também quando o barco tombou no lago. Espero que tudo continue indo bem e que o acampamento termine sem maiores acidentes. A turma aqui é bem legal e todos participam; hoje tivemos o dia com o tema "Primeiros Socorros", houve palestras e vários ensinamentos sobre o assunto, à noite haverá uma fogueira onde aí faremos o programa noturno.

Essa é uma idéia geral que eu tenho do acampamento.

Paulo Mekšenas

Estou gostando muito do acampamento porque estamos fazendo muitas coisas legais sobre primeiros socorros.

Segunda à tarde, eu e umas amigas fomos andar de barco e quando nós fomos subir o barco virou, umas colegas não se molharam, mas eu caí dentro do rio e me molhei muito e agora não vou mais subir no barco porque tenho muito medo de cair outra vez.

Elaine Cristina Kozakas

O acampamento tem um ambiente agradável. Quando cheguei ao local, pensei que não iria ser divertido, mas é a amizade que faz o ambiente. O tempo é frio mas apesar disto alguns malucos entraram na água. O lituanismo está progredindo, mas apesar disto, ainda sai algumas burradas como na hora do almoço, que o Alemão pediu comida e a D. Henrica falou: Ačiu sakyk e em vez dele falar sómente ačiu, falou: ačiu sakyk também. Vamos ver se até o fim do acampamento todos já sabem alguma coisa.

Danutė Silickaitė

Word search grid with letters: U, D, R, Y, T, E

O primeiro dia do acampamento foi muito cansativo, e na hora de dormir houve uma pequena bagunça que acabou por volta das 4 horas da manhã por causa de um desentendimento que houve entre o pessoal dos 2 quartos da casa cinza.

O pior de tudo nessa bagunça é que apenas o Paulo conseguia dormir. Tudo começou assim, um dos quartos começou a bagunçar (era o dos menores) logo que entramos para dormir, já eram 11 horas, então foram bagunçando meia-noite e nada parava, então decidimos jogar um copo de agua nos moleques e eles fecharam a porta e aumentaram mais ainda a bagunça, aí começamos a bagunçar também.

Era 1 hora da manhã e começa uma guerra entre os 2 quartos e o tempo foi se passando e fomos acordar o padre por volta das 4 horas da manhã e só assim pode-se dormir.

Edson Koravich

Eu acho que foi bastante legal esses dois dias, com um pouco de frio, (apesar disso a Danute, Marinei, Ricardo, etc... entraram na água) mas hoje já deu até para pôr saia. (as meninas).

O barco foi a atração turistica do acampamento; cada uma das meninas que entravam lá, davam seus berrinhos. O mais engraçado foi que ontem o barco virou.

A turma desta vez está muito legal, ninguém briga e todos são amigos.

Também no quarto em que dorme a Beatriz, a Iruté, a Danuté, a Sandra Berbel, a Marinei e a Edna sempre fica sem dormir, e só vão dormir quando a D. Eugenia entra no quarto e manda a gente dormir senão ela nos separa.

Sandra Berbel

Até hoje, os dias foram frios, mas mesmo assim os programas foram razoavelmente cumpridos. A maior diversão é o barco que está na lagoa. Também pratica-se a caça à rã, mesmo sem resultados positivos.

Existem 3 casas separadas onde dormimos e nos alimentamos, que são um pouco pequenas para a quantidade de pessoas. Até agora tudo foi bem sem maiores incidentes.

Claudio Butkus

Literatūra ~ Dailė ~ Mokslas

M.K. ČIURLIONIS

1875-1965

PAŽINKIME

M.K. Čiurlionis

SONATOS

Čiurlionio tapyboje atskirą grupę sudaro jo sonatos. Jos ir išgarsino plačiausiai, ir suteikė jam daugiausia originalumo. Pats būdamas muzikas, kūręs sonatas, preliudus ir fūgas fortepijonui, savo išpūdžius ėmė vaizduoti ne garsų forma, bet spalvomis. Pasinaudodamas muzikinių sonatos formų konstrukcija, jis paveiksle bandė atkurti panašų ritmą ir judesį. Taip atskiram paveikslui ir davė sonatos dalies pavadinimą.

Susipažindami su jo tapytomis sonatomis, pirma turime pažiūrėti, kas yra sonata muzikoj. Sonata yra pagrindinė solistinės instrumentinės muzikos rūšis, kaip simfonija — orkestrinės muzikos. Daugiausia sonatos rašytos fortepijonui, bet taip pat yra ir kitiems instrumentams — smuikui, fleitai. Juos palydi fortepijonas.

Sonata paprastai turi tris arba keturias dalis. Sonatos forma nusistovėjus Vienos klasikų — Haydno, Mozarto, Beethoveno kūryboj. Klasikinę sonatą sudaro keturios dalys.

Pirmoji dalis — sonatinis allegro — yra greito tempo, dramatinio pobūdžio. Šioj pirmoj daly yra dar atskiros keturios dalys. Pradžioje yra ekspozicija, kur išdėstomos pagrindinės kūrinio temos. Dažniausiai būna viena dramatinė tema, kita lyrinė. Antroj daly abi temos suvedamos į konfliktą. Trečioj daly, reprizoj, pakartojama pirmoji dalis vieningame tonaliniam plane. Baigiamoji dalis vadinama coda.

Antroji sonatos dalis yra lėto tempo — andante, lyrinio dainingo pobūdžio, dažniausiai trijų dalių dainos arba variacijos formos.

Trečioji dalis yra gyva, linksmą, šokio pobūdžio, seniau menuetas, nuo Beethoveno

laikų dažniausiai scherzo.

Ketvirtoji dalis, arba finalas, yra gyva arba iškilminga, greito tempo (allegro, presto), dažniausiai rondo formos, kur pagrindinė dalis nuolat kartojasi.

Čiurlionis savo tapyboje yra sukūręs šias sonatas: Jūros, Pavasario, Saulės, Žvaigždžių, Žalčio, Piramidžių.

Visi šie padaryti sonatos dalių aptarimai mum padės suprasti ir jo tapybines sonatas ir jų dalis, nes pagal muzikinį ritmą jis grupuoja ir savo tapybinį ritmą.

PIRAMIDŽIŲ SONATOS SCHERZO

Pokalbį apie sonatas pradėkime jo Piramidžių sonatos Scherzo. Tos sonatos dalys yra patekusios į užsienį. Jo vardo galerijoj yra tik scherzo.

Scherzo — greita dalis. Ir šis paveikslas mirguliuoja savo ritmais. Pirmame plane, žemai, matome tamsius dramatinis motyvus — piramidžių siluetus. Tema nedetalizuojama. Už to tamsaus plano yra antroji dalis — lyg kokiame vandenyje skęsta trys piramidės, į kurias trenkia žaibai. Pereinama labai greitu judesiu į trečiąją dalį. Čia matome sugrupuotas piramides. Grupės labai panašios, bet ne tos pačios. Tai kartojimas su variacijomis, Trečioji dalis užsklendžiama stambia piramide. Čia judesys sustabdomas ir pereinama į lėtą, lyrinį tempą — parodomas ramus laukas ir dangus. Šiais lyriniais akordais ir uždaro jis savo kompoziciją.

Iš pirmojo plano iki trečiojo eina lyg siauros kolonos. Ir jos taip pat pabrėžia vidinį ritmą ir iš vidaus sujungia tris dalis. Prie piramidės auganti palmė yra to paties ritmo tąsa į finalą. (p.j.)

SAULĖS SONATA — ANDANTE

Iškilmingus himnus pavaizdavęs pirmoje sonatos dalyje, Čiurlionis antroje dalyje giliau įprasmina pačią saulę. Čia jis išryškina saulės jėgą.

Paveiksle pirmiausia pastebime iškilmingumą, ramumą. Pabrėžiamas tiesiųjų linijų ritmas, o pačiame centre dominuoja banguojančios linijos. Visame paveiksle aiškūs gelsvi — rudi tonai.

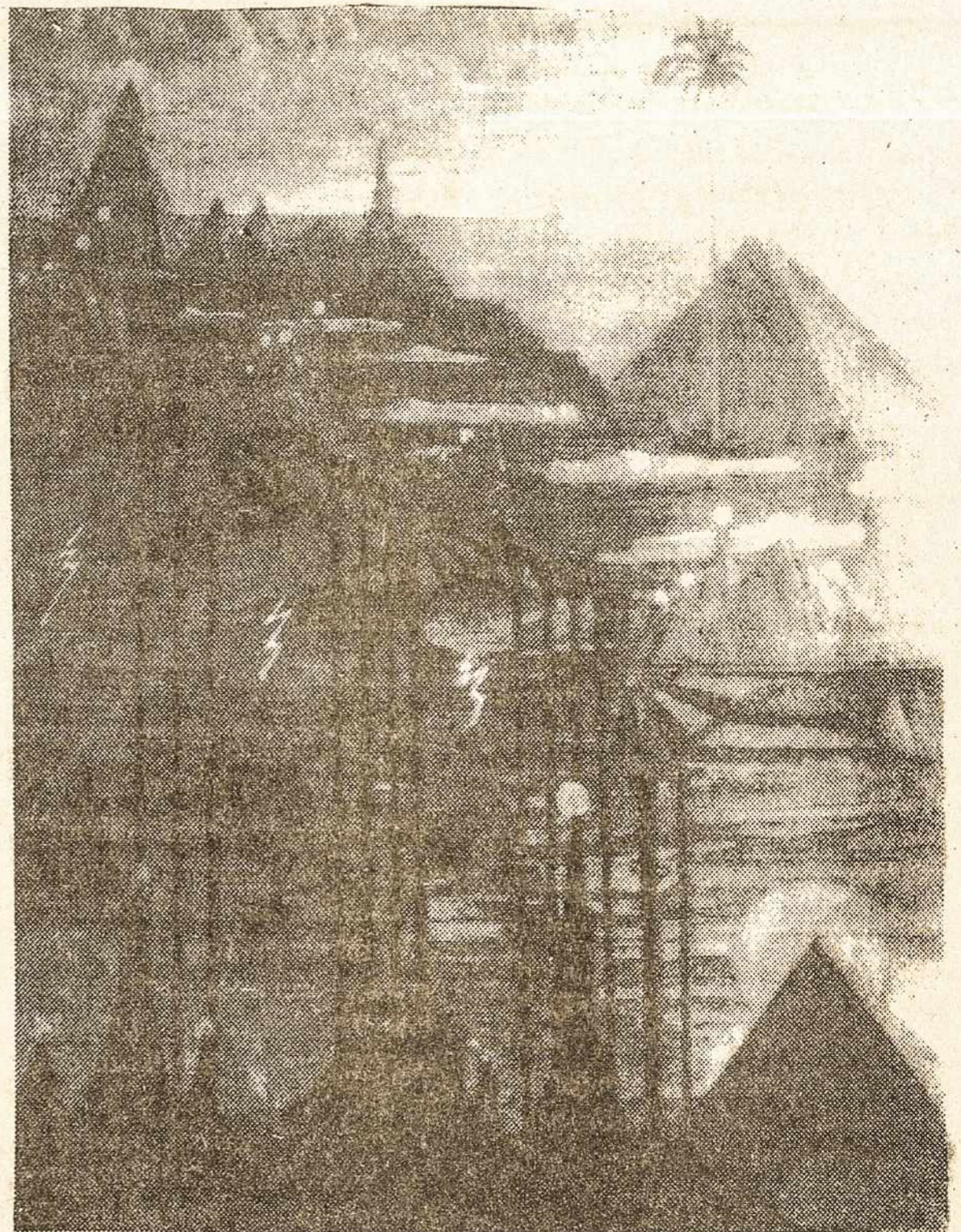
Pirmame plane matome žemės rutulį. Viršum jos — regime horizonto liniją. Ta linija ir atidalo žemei priklausančią erdvę. Už jos prasideda kitas pasaulis su labai gilia erdve. Viršuje kabo didžiulis debesis, kurioje gyvena saulė. Pro debesį prasiveržia galingi spindulių pluoštai. Keturi tokie ruožai pasiekia horizontą ir nutrūksta. Spinduliai, saulės šiluma pasiekia visą visatą ir ją šildo. Pasakui tie keturi ruožai pasikartoja ant žemės gaublio. Tos pačios spindulių šilumos yra paliesta ir žemė, kuri turi savo vandenį ir žaliuojančius sodus.

Paveikslo dešinėje aukštai matome tris trikampus. Ir ką jie reiškia? Lietuvių liaudies mene matome irgi trikampus. Tai Dievo Apvaizdos akis. Trikampiai reiškia ir Švč. Trejybę. Šiaip ar taip, šiuo atveju trikampis reiškia kažką dieviško, nepaprasto. Čiurlionis tą dieviškumo išpūdį dar labiau sustiprina, įdėdamas tris trikampus pagre čiu. Ta nepaprasta ir dieviška ir yra saulė.

Žemės rutulyje tie trikampiai vėl pasikartoja. Tai reiškia, kad saulės jėga giliai jaučiama ir žemėje.

Pačiame paveikslo centre, ant žemės kamuolio, dega žvakė. Jos liepsna liečia trečią iš kairės spindulių ruožą. Čia sumaišyti jausmai, simboliai ir dimensijos. Nepaprastai dideli pasauliai, žvilgsniai į tolumą ir staiga — žvakė. Jie yra visai kitoje plotmėje ir kitoje dimensijoje. Todėl ji yra tokia šiurpi, neįauki. Kai tiek aplinkui saulės jėgos, kodėl dega žvakė? Kodėl ir ji nori pasirodyti? Saulės

(Tęs. 8 psl.)

M. K. Čiurlionis — Piramidžių sonata, scherzo

SAULĖS SONATA — SCHERZO

Trečioji sonatos dalis — Scherzo. Linksma, dinamiška. Jos ritmas lengvas, koloritas — šviesus.

Jei antroji dalis buvo lyg abstrakti, atitrauktai svarstė saulės jėgą, dabar dailininkas nusileidžia į pačią žemę, į tuos sodus, kuriuos matėme Andantės dalyje (viršum žemės gaublio). Tiesiog įeina į tuos sodus ir sustoja prie didelės upės.

Čia matome didelį gyvenimą — pavasario pasaką. Saulė tiek sušildė žemę, kad čia viskas žydi ir juda.

Pirmame plane matome nepaprastai aukštus medžius. Jie pakyla iš kažkokios bedugnės ir savo siluetais primena žmonių grupes. Tarp tų medžių ištiesti tiltai, iškelti labai aukštai ant plonų kolonų. Dešinėje tarp medžių plauko balti debesėliai.

Anksčiau buvome sutikę panašius visatos tiltus. Per juosėjo žmonės. Čia tilto ruožu skrenda peteliškės. Jos visos atskrenda iš dešinės ir tilto viršum skrenda į kairę. Peteliškės spalvotos. Daugiausia jų susitelkę kairėje. Ten jos pasuka į viršų ir dingsta tarp tų medžių, kurie primena sustojusius žmones.

Antrame plane matome upės vingį. Ta upė atiteka iš toli, iš trečio plano, tris kartus susilenkia ir pavirsta tiesiog vandenynu.

Upės kairėje žydi gelsvos gėlės. Jos atrodo kaip kokie žiburiai, sustatyti pakrantėje.

ANDANTE (iš 7 psl.)

Šviesa yra dieviškoji šviesa, ji ateinanti iš debesų ir visa duodanti. Žvakė yra žmogaus šviesa. Maža ji prieš didžiąją šviesą, bet ji vis tiek šviesa ir ji simbolizuoja amžiną negęstantį žemės gyvenimą.

Sustoja žvilgsnis ir ties žemės kamuolio sodais. Ten visi medžiai sustatyti vienu kampu ir nupiešti labai panašūs vienas į kitą. Tai muzikinio stiliaus pakartojimas.

Kompozicijos atžvilgiu matome paveikslą perskeltą pusiau. Ir vienoje, ir kitoje pusėje kartojasi tas pats, tie patys motyvai parodyti naujoje sąrangoje. Tai irgi muzikinio stiliaus maniera.

Dominuoja trys dalys. Pirmoji dalis yra žemės rutulys, trečioji dalis — debesis, o antroji dalis — tai tarpas tarp žemės ir debesies. Jis padarytas visai simetriškai, su keturiais spindulių pajvarinimais. (p.j.)

Geltonos gėlės nueina toli į upės vingį.

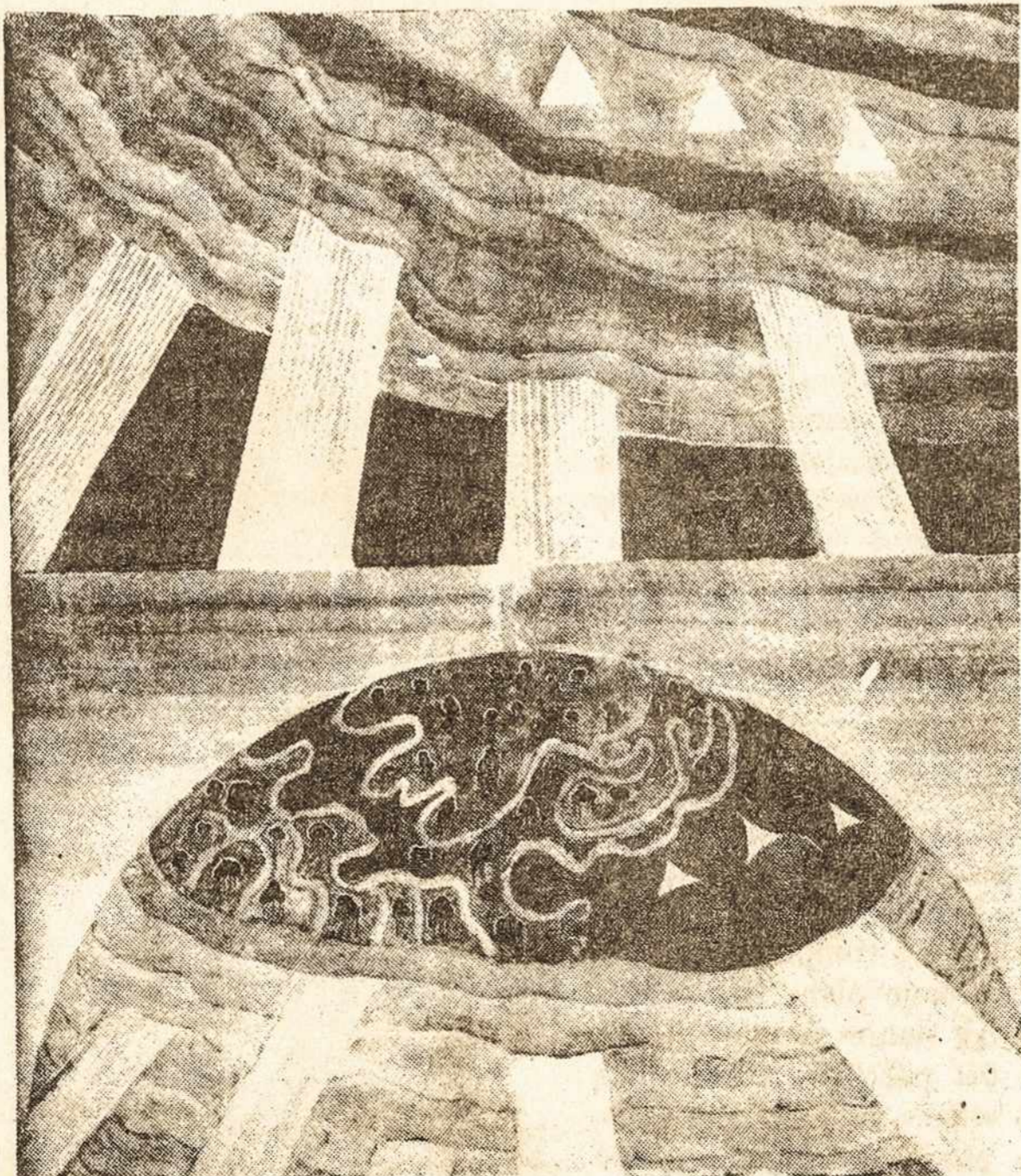
Kitame upės krante žydi didelės raudonos gėlės, kaip kepurės. Jos taip pat sukasi ir lenkiasi upės krantu ir nueina iki tolimųjų medžių.

Trečiajame plane kartojasi medžio ir tiltų motyvai. Nuo tų medžių į dešinę eina ramių medžių eilė. Tokių formų medžius matėme antroje sonatos dalyje — viršum žemės kamuolio. Dešinėje tarp medžių staiga aukštyn šauna du liekni medžiai. Jie paliečia ir saulės diską.

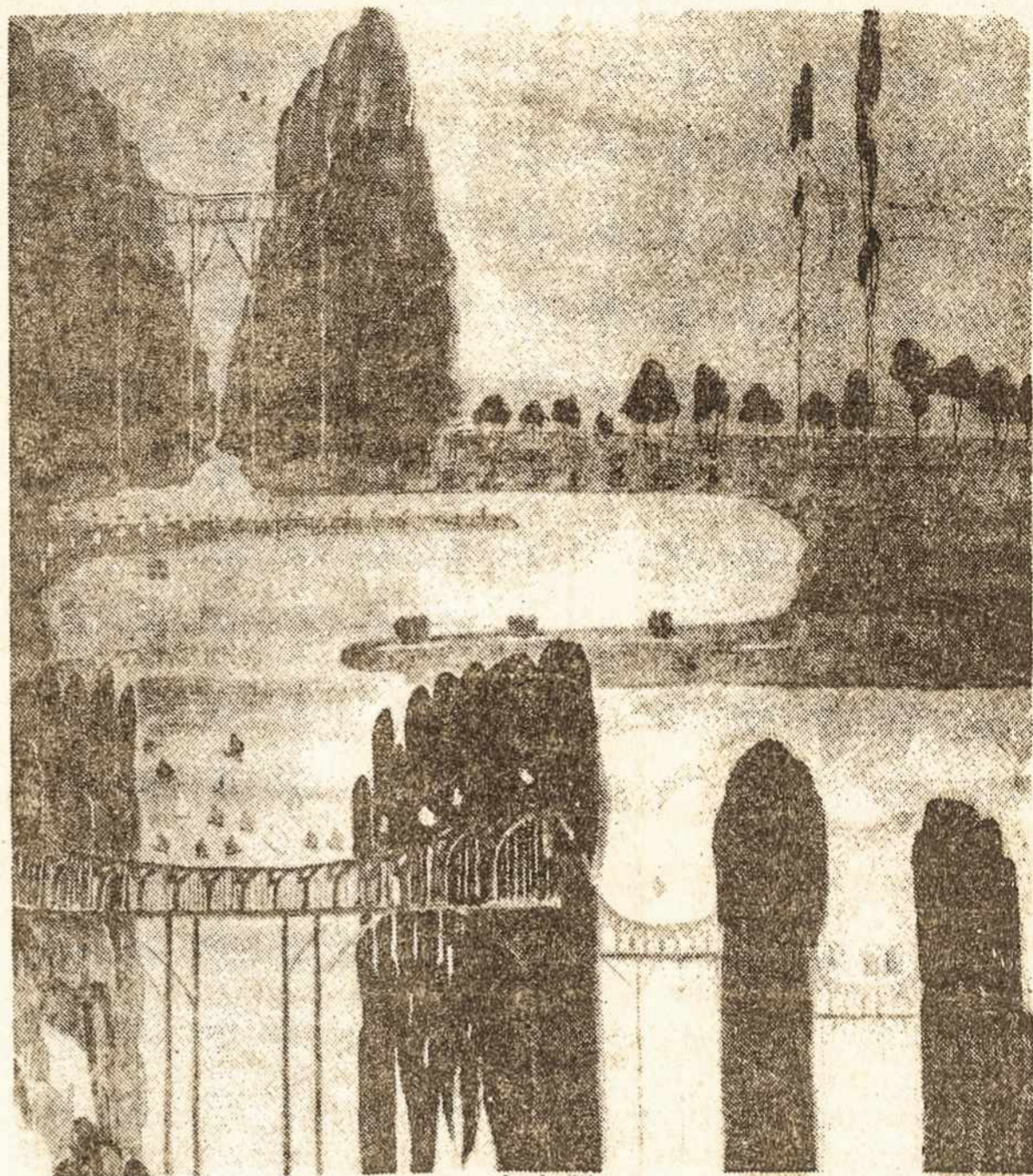
Aukštai, į dešinę nuo didžiųjų medžių, matome saulės diską. Ta saulė yra uždengta, aptemus. Tik vienas jos kraštas skaisčiai žėri. Kaip antroje sonatos dalyje, norėdamas sustiprinti saulės jėgą, tris kartus pakartojo trikampį, taip ir čia — saulės diską pakartoja tris kartus. Atrodo, kad trys saulės būtų viena už kitos užkištos. Ir visur pabrėžiamas tas pats užtemimas ir vienas šviesus ruoželis.

Gaila, kad reprodukcijose tų trijų saulių beveik nesimato. Spalvotose reprodukcijose labiausiai matosi siauras ruoželis, o kitos saulės vos vos įžiūrimos.

Visam paveiksle pabrėžtas į viršų kyląs ritmas. Viskas veržte veržiasi į saulę. O ta saulė, deja, jau aptemusi. Saulė gęsta!

M. K. Čiurlionis — Saulės sonata, Andante, 1907 metai, tempera.

M. K. Čiurlionis — Saulės sonata, Scherzo, 1907 metai, tempera.

Kaip viskas gražu, šviesu, mistiška! Visi adoruoja saulę, visi džiaugiasi ja, o ji — gęsta! Tuo ji įveda į paskutinę sonatos dalį — Finale. (p.j.)

LIETUVIŲ RASYTOJŲ DRAUGIJA š. m. gegužės 25 d. Čikagoje paskyrė \$1000 premiją poetui Alfonsui Nykai-Niliūnui už poezijos rinkinį "Vyno stebuklai". Vertintojų komisiją sudarė: A. T. Antanaitis, kun. V. Bagdonavičius, P. Gaučys, N. Jankutė-Užubalienė, dr. R. Šilbajoris. Mecenatas — JAV Lietuvių Fondas.

LIETUVOJE PROFESORIAVUSIO PRANCŪZO ROMANAS

Nepriklausomybės laikais ir karo metais profesorius Kauno ir Vilniaus universitetuose prancūzų kalbininkas ir romanistas Georges Matorė (g. 1908) neseniai išleido naują savo romaną LA MUSELIERE. Išleido La Pensee Universelle leidykla — 3 bis, quai aux Pleurs - Paris 4e. Leidinio kaina 37.50 prancūziškų frankų. Knyga išlieista labai gražiai. Romano pavadinimas La Museliere (Antsnukis) liudija tylą, kurion yra pamerktos visos totalinių režimų aukos; konkrečiai aprašomos ir medinės langinės, kurios nepraleidžia nei švištos, nei oro sovietinių kalėjimų kaliniams.

Profesorius Georges Matorė, kalbėjęs ir žiauriai kankintas Kauno ir Šiaulių kalėjimuose pirmosios Sovietų okupacijos metu, laiko šį romaną liudijimu savo antrosios tėvynės — Lietuvos.

NAUJAS LEIDINYS APIE LIETUVIUS AMERIKOJE

Prof. dr. A. Kučas paruošė anglišką Amerikos lietuvių istoriją: "Lithuanians in America". Tai visai nauja versija jo plačiosios lietuviškos laidos, pritaikyta anglų kalba skaitantiems. Tekstą angliškai paruošiant, talkino J. Boley. Numatoma, kad knygą išleis Lietuvių Enciklopedijos leidykla.

MŪSŲ ŽINIOS

SAJUNGOS-ALIANČA PASTOGĖJE

Pagerbimo Pobūvis

Artėjant Pasaulio Jaunimo Kongresui, kurio pradžia įvyks šių metų pabaigoje Argentinoje, tęsis Urugvajuje, o pabaiga įvyks kitų metų pirmomis dienomis Brazilijoje, São Paulo mieste, vis dažniau mus aplanko svečiai iš kitų kraštų susipažinti su Pietų Amerikos lietuvių kolonijomis, čionykščiu gyvenimu, ir kaip skelbiama, patalkininkauti Kongreso ruošoje.

Šio mėnesio pradžioje, São Paulo lietuvių koloniją aplankė trys jaunuoliai menininkai iš JAV. — dainininkai Nerija Linkevičiūtė ir Bernardas Prapuolenis ir pianistė Raimonda Apeikytė. Rugpiūčio 10 dieną svečiai buvo supažindinti su platesniąja kolonijos dalimi Arturo Azevedo teatre, kur buvo suruoštas dainų-muzikos koncertas. Pasi klausyti ir susipažinti su jaunais lietuvių talentais, prisirinko pilnutėlė teatro salė iš artimesnių miesto kvarталų.

Lietuvių Sąjunga-Aliança, kultūrinės veiklos pionierė šiame krašte, rugpiūčio 13 d., savos patalpose - rua Lituânia — suruošė susipažinimo ir pagerbimo vakarienę atvykusiems į mūsų koloniją menininkams. Svečiams buvo aprodytos Sąjungos-Aliança patalpos, papasakota buvo šių namų istorija, kuriuose, prieš daugelį metų, pirmosios kartos lietuvių emigrantų vaikučiai mokėsi lietuviškai, supažindinti buvo ir su šios organizacijos veikla, jos augimu ir pagallau, smulkėjimu. Svečiai stebėjosi, kad išvykdami į šį kraštą su lietuviška daina ir muzika, nieko nėra girdėję apie šitą, taip gražiai susibūrusį lietuvių vietetą, kuris dirba lietuvišką darbą apie pusę šimto metų.

Po draugiško susipažinimo, Sąjungos-Aliança pirmininkas Aleksandras Bumblis, viešai pristatė svečius susirinkusiems ir visų sąjungiečių vardu pasveikino, padėkojo už apsilankymą ir palinkėjo jaunuoliams menininkams geros sėkmės kelionėje po Pietų Amerikos lietuvių kolonijas. Po apresentationės kalbos, Pirmininkas pakvietė visus prie vaisių stalo, taip gražiai ir skoningai sąjungiečių moterų paruošto ir prašė visų vaišintis. Vaisių pertraukomis, svečiai linkmino susirinkusius dainomis ir muzika.

Baigiantis pobūviui, kuris užtruko iki vėlyvos nakties, dainininkas Bernardas Prapuolenis, savo kolegų vardu, pareiškė padėkos žodį

Sajungai. Aliança už nuoširdų priėmimą, linkėdamas sąjungiečiams, ypač vadovybei, ištvėrės taip kilniame darbe — burti iš tėvynės išsklidusius lietuvius bendron šeimon.

Lietuvių Sąjungos-Aliança Valdyba tikrai nesnaudžia, o dirba, "kaip už pinigų": gražina savo pastogę, įrengia vis naujus patogumus, gerina jos išvaizdą. Planuojama statyti naujus modernius sanitarinius vyrams įrengimus, tariamasi įdėti, naujus didžiuosius vartus, o pereiną savaitę buvo baigta statyti aluminė pastogė nuo bufeto durų iki kepsniams krosnies.

Sąjungos namai V. Beloje metus išbuvo nenaudojami, pagrindiniai buvo atremontuoti ir išnomuoti raštinėms — nejudomo turto administracijai, sąskaitybai, o taip pat mano įsteigti ir tabelionato raštinė.

Trečiojo Pasaulinio Jaunimo Kongreso paruošiamieji darbai vyksta pilnu tempu. Pastebėtina, kad prie šių darbų sąjungiečių talkininkavimas yra tikrai reikšmingas ir svarus. Be pavienių asmenų, kurie atsidėję dirba kongreso naudai, dalyvauja įvairiose komisijose — Prel. P. Ragažinskas, Al. Bumblis, H. Mošinskienė, N. Stasiulionis, J. Tatarūnas ir kt. — sąjungietės moterys, ty liai, bet intensyviai, ruošiasi prie bazarų, kurio pelnas skiriamas Kongreso reikalams. Pasisekimo geriams darbams!

S-gos Krsp.

Cintos feitas pela antiga técnica "juosta", da Lituânia, continuam a ser admiradas pelas moças louras, que visitam a Exposição.

Šio ML numerio
GARBĖS LEIDĖJAS
yra **KAZIMIERAS ŠILEIKIS**
iš Nova Odessa - São Paulo
Mūsų nuoširdžiausi linkėjimai ir lietuviškas ačiū.
ML Administracija

STOVYKLOS APYSKAITA

Vaikų stovykla "Baltoji meška" (liepos 20-27) pajamų turėjo iš viso 3.167,50 kr., kurių 2.890,00 iš stovyklautojų mokesčio, 182,00 iš rinkliavos paskutinę dieną ir 95,50 už maisto likučius. Stovyklos išlaidų buvo 2.854,00 kr. Stovyklos likutis 313,50 kr. Dar yra neapmokėtų smulkių sąskaitų. — Stovyklos rengėjų vardu Eugenija Bacevičienė.

KVIEČIAMOS LIETUVAITĖS

Brazilijos Jaunimo kongreso komitetas kviečia mergaites užsirašyti Jaunimo kongreso lietuvių rinkimams. Kandidates statyti kviečiamos visos organizacijos. Taip pat gali pasisiūlyti atskirai. Kandidates registruoja ir informacijų teikia JK finansų komisija.

Išrinktoji Brazilijos atstovė laimės nemokamą kelionę į Jaunimo kongreso įvykius Argentinoje ir Urugvajuje, kur vyks kongreso lietuvių galūtiniai rinkimai, ir bus įteikiama gintarinė karūna.

VALDYBOS POSĖDIS

Sekantis Brazilijos JK komiteto valdybos posėdis įvyks rugsėjo 8 d. 20:30 val. Lietuvių Sąjungos-Aliança būstinėje, Rua Lituânia, 67. (Taigi, ne Jaunimo namuose). Kviečiamos dalyvauti Parengimų ir spaudos informacijos komisijos.

IEŠKOMA TALENTŲ

Urugvajuje vyks Jaunimo kongreso talentų vakaras, kuriame pasirodys meninės jėgos iš įvairių kraštų. Norintieji dalyvauti kviečiami jau dabar užsirašyti pas valdybos pirm. Arūną Steponaitį.

VALDYBA IR NAUJIEJI METAİ

JK komiteto valdyba rugpiūčio 25 d. posėdyje svarstė visą eilę reikalų, daugiau laiko praleisdama ties Naujųjų Metų sutikimo klausimu. Valdyba nutarė per spaudą kreiptis į visas organizacijas (žr. šiame puslapyje), kviesdama statyti kandidates Kongreso lietuvaitei. Taip pat rūpinosi atstovų skaičiumi, kurį reikės papildyti trimis asmenimis.

Nuo pereinamo posėdžio sužinota daugiau apie klubą prie Av. Paulista, kurį Parengimų komisija nužiūrėjo Naujųjų Metų sutikimui. Narsią naktį vyksta šv. Silvestro tradicija.

VEIKLOS KALENDORIUS

RUGSĖJO:

— 4-6: trijų kraštų JK pasitarimas Montevidėje;

— 6: Tautos šventės ir vyskupo Motiejaus Valančiaus šimtmečio paminėjimas šv. Kazimiero p-jos salėje (Pradžia 17 val., su Mišiomis);

— 13-14: IV-toji Tarptautinė folkloro šventė Japonų Kultūros draugijos salėje, Liberdade;

— 14: Spaudos diena ir Spaudos balius V. Zelinoje;

SPALIO

— 5: Ateitininkų vaidinimas Artur Azevedo teatre, Av. Paes de Barros;

LAPKRIČIO

— Persiku šventė prie Mogi das Cruzes, kur dalyvauja "Nemunas".

FOLHA DE S. PAULO
FOLHA ILUSTRADA
São Paulo, sexta-feira, 29 de agosto de 1975

MŪSŲ ŽINIOS

PRANEŠIMAS

Rugsėjo (setembro) 7 dieną –
Tautos šventės proga – bus iškilmingas
Vysk. MOTIEJAUS VALANČIAUS

MINĖJIMAS

Mokoje, šv. Kazimiero p-jos salėje.
Pradžią 17 val. - su Mišiomis.

ŽVAKIDĖ

Advokatas Vincas Tubelis režisuoja ateitininkų statomą A. Škėmos dviejų veiksmų dramą "ŽVAKIDĖ". Jis taip pat vaidina vieną iš pagrindinių veikalo rolių. Be to vaidinime dalyvauja mokytoja Julija Kraujalytė, ekonomistas Kazimieras Mikalauskas, industrialas Vincas Banys, advokatas Algirdas ir moksleivė Nilza Guzikauskaitė. Sekančiuose "M.L." parašysime plačiau apie artistus.

Pagal iki šiol surinktas žinias mūsų kolonijoje yra režisavę lietuviškus veikalus.

Jonas Bagdžius, A. Žibas, P. Vaseliauskas, Magdalena Vinkšnaitienė, Juozas Šeškevičius, Vincas Tubelis, Stasys Remėnčius, Stasys Kubiliūnas, P. Majienė, P. Pažėra, H. Mošinskienė, Seselė Julija, Seselė Marcelina, Feliksas Girdauskas, P. Grabauskas.

Visi, kurie prisimintų, kurį nors režisierių dar neįtrauktą į šį sąrašą, prašomi pranešti. Taip pat prašome pranešti veikalus matytus S. Paulyje, kas juos statė. Žinias renka ateitininkai.

Visi režisoriai ir artistai bus pagerbti A. Škėmos ŽVAKIDĖS premjeros proga Teatre Artur de Azevedo spalio 5 dieną.

Į JK PASITARIMĄ MONTEVIDĖJŲ

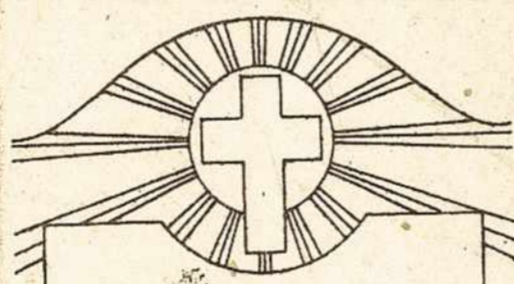
išvyko t. Saulaitis; ten posėdžiaus trijų kraštų Kongreso ruošos valdybos.

IŠSKRIDO

Praėjusį šeštadienį išskrido į JAV Petras Šimonis, išsiilgęs matyti, prieš tris mėnesius ten išvykusios žmonos, p. Onos. Dabar jiedviem rūpi ne vien tik vaikai, o ir vaikaičiai, kurie auga JAV-bėse ir Kanadoj. Lauksim laimingai sugrižtančių.

PRADEDAMAS ŠEIMŲ LANKYMAS

Iš lėto artėja Kalėdų šventės. Pagal ilgametį paprotį kunigai Kalėdų proga lankydavo, kalėdodavo lietuvių šeimas tėvynėje ir svetur. Sekdami šia tradicija lietuviai kunigai pradeda lankyti jas ir čia. Šv. Kazimiero klebonas kun. Petras Daugintis lankys šiomis savaitėmis lietuvių katalikų šeimas V. Gustavo, Parada Inglesa, V. Nivi, Jačanā ir kitas Tucuruvi rajone. Vėliau prisidės ir kiti lietuviai kunigai.

MŪSŲ MIRUSIEJI

MIRĖ

FELIKSAS JEKAUSKAS, 72 metų, amžiaus.

Jis buvo kilęs iš Užkionių kaimo, Kazaimo Valsčiaus, Lazdynų rajono.

RUGSĖJO (SETEMBRO) 14 dieną
V. ZELINOS Jaunimo Namuose

SPAUDOS BALIUS

JUOZAS ZIKARAS

Knygnešys

Ar tiktai jis neieško

ML GARBĖS LEIDĖJŲ?

XX

FÁBRICA DE GUARDA-CHUVAS

GUARDA-CHUVAS DE TODOS OS TIPOS PARA HOMENS, SENHORAS
E CRIANÇAS, MINI-SOMBRINHAS TIPO ITALIANO E ALEMÃO.

Vicente Vitor Banys Ltda.

Inscr. Estadual 104.519.517

CGC. 60.882.909/001

R. Coelho Barradas, 104
V. Prudente

Fones 274-0677 - (Res.274-1886)
São Paulo

NOSSA LITUÂNIA

MŪSŲ
LIETUVA

Caixa Postal 4421
01000 São Paulo, SP.

Diretor responsável
ANTONIO AQUINO

Redige: Equipe Editorial
Administrador: P. Daugintis

METINĖ PRENUMERATA: 50 kr. GARBĖS PRENUMERATA: 250 kr.
Paskiro numerio kaina: 1,00 kr. Užuojautos ir sveikinimai nuo 10 kr. pagal didumą. Dėl kitų skelbimų tartis su administracija. Čekius rašyti „Pedro Daugintis“ vardu.

Straipsnius ir korespondencijas redakcija taisy, pertvarko savo nuožiūra. Nenaudoti raštai gražinami tik autoriui prašant. Pavarde pasirašyti straipsniai nebūtinai išreiškia redakcijos ir leidėjų nuomone. Už skelbimų kalbą ir turinį redakcija neatsako. Laidas išėina ketvirtadieni. Todėl vietinės žinios ir pranešimai 9 - 10 puslapiams redakcijai iteiktini ne vėliau kaip iki sekmadienio vakaro.